

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Бойко Ірини Ігорівни на тему
«Конструювання соціальної проблеми бідності в медіапросторі сучасного
українського суспільства», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата соціологічних наук
за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Тема дисертаційного дослідження, обрана Бойко І.І., відрізняється подвійною актуальністю – як у практично-політичному, так і в теоретичному плані. Сучасний український соціум вирізняється підвищеною проблемністю і фактично будь-яка сторона життєдіяльності суспільства характеризується множинністю проблемних ситуацій, процесів і явищ, які мають здатність швидко обернутися на соціальні проблеми. Ці проблеми мають свою ієрархію, до того ж плинну, змінювану, таку, в якій існують (а інколи співіснують) центральні і периферійні, опуклі і латентні, довготривалі і швидко минаючі різновиди тощо. Тому звернення дисертантки до аналітичних процедур, які мають наслідком концептуалізацію одного з головних на сьогодні різновидів проблем, а саме соціальної проблеми бідності, викликає цілковите розуміння і підтримку. В практично-політичному плані соціальна проблема бідності вимагає швидкого реагування на її появу і розвиток в бік посилення конфліктогенності суспільства, на що має дати відповідь у першу чергу держава, органи місцевого самоврядування, новостворені територіальні громади. В той самий час проблема бідності у її зростаючих масштабах є предметом турботи громадянського суспільства, недержавних організацій, міжнародних доброчинних фондів тощо. Тому і підхід до розв'язання (чи бодай редукції) соціальної проблеми бідності має бути комплексним і науково обґрунтованим, чого на даний час в Україні так і не вдалося досягнути. В теоретичному плані, на мою думку, соціальна проблема бідності також радикалізувалася не тільки завдяки доконаному факту її множинності, але й в силу того, що такого роду проблеми дедалі більше носять конструйований характер, стають, так би мовити, рукотворними, втілюють чийсь задуми, наміри й інтереси; посилюється їхній вплив на суспільство; урізноманітнюються канали розповсюдження цих проблем завдяки мас-медіа.

Відгук № 7139
29. 11. 2019.

Що ж до соціології, особливо вітчизняної, існує прикре відставання цієї науки у виявленні і концептуалізації таких проблем, невиробленість пропозицій надійного методичного забезпечення емпіричних розвідок в цьому річизці. Однією з причин цього прикрого явища я вважаю концентрацію уваги українських соціологів переважно на позитивістському по суті характері здійснюваних досліджень соціальних проблем, в той час як лінія некласичної і особливо постнекласичної соціології представлена вкрай недостатньо. Відтак звернення Бойко І.І. до теми (штучного) конструювання соціальної проблеми бідності в медіапросторі сучасного українського суспільства є гостро актуальним і виправданим як потребами урізноманітнення соціологічного знання, вимогами різнобічного соціологічного осмислення процесів формування й розповсюдження нової (віртуальної та доданої) реальності, так і триваючою гібридною війною з її фейками, постправдами і множинністю істин, розростанням Всесвітньої мережі, посиленням маніпулятивних практик стосовно гострих соціальних проблем, в тому числі і в першу чергу в мас-медіа, та ін.

В дисертаційній роботі імпонує також чітке формулювання наукової проблеми (стор. 14), на розв'язання якої скерована дисертація; це полегшує її загальну оцінку в сенсі фіксації наближення до поставленої мети та реалізації задекларованих завдань, підтвердження чи спростування висунутих робочих гіпотез, інтерпретації отриманої соціологічної інформації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечена передусім за рахунок використання ретельного опрацювання існуючих теоретичних підходів до вивчення соціальних проблем взагалі та соціальної проблеми бідності зокрема, формуванням внаслідок цього адекватної теоретичної бази дисертаційної роботи, а також вдалим використанням методичного інструментарію власного емпіричного дослідження. В цьому плані слід зазначити глибину здійсненого опрацювання джерел, на яких забудований теоретичний напрямок

конструювання соціальних проблем, що дало дисертантці змогу відслідкувати коріння його появи як в соціальній психології, так і згодом у соціології. Бойко І.І. успішно здійснила процедуру триангуляції несуперечливих теоретичних положень з обсягу теорій структурації, конструкціонізму, дискурс- та фрейм-аналізу (стор. 177-179). Згодом сукупність цих теоретичних положень знайшла свою апробацію в авторському емпіричному дослідженні на основі виробленої Бойко І.І. програми, яка містить дві взаємопов'язаних частини – методологічну і методичну; в першій виділимо теоретичну інтерпретацію головних понять дослідження та їхню практичну операціоналізацію, в другій вдало обґрунтовано обрані методи, релевантні як теоретичним засновкам, так і специфікою об'єкту і предмету дослідження (стор.195-201). Відтак дисертація Бойко І.І. відзначається цілісністю, додержанням принципу холізму, врівноваженістю головних складових її архітекtonіки - теоретичної та методичної частин. Вважаю, що висновки дисертаційної роботи повною мірою відповідають поставленій меті, відображають шлях розв'язання задекларованих дослідницьких завдань, є належним чином аргументованими та апробованими у публікаціях, у виступах на наукових конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів

В цілому можна погодитися із сформульованими дисертанткою положеннями наукової новизни отриманих результатів та з їхнім поділом за тричленною структурою (стор. 17-19). Оскільки метою дисертаційної роботи обрано здійснення соціологічної концептуалізації процесів конструювання дискурсу соціальної проблеми бідності у сучасному українському медіа-просторі (стор. 15), то дисертанткою відповідним чином побудований і перелік досягнутого. Адже будь-яка концептуалізація результативно складається принаймні з двох частин: створеного/уточненого понятійно-категоріального апарату і сформованого концепту, тобто сукупності певних теоретичних положень, ідей і принципів. Незважаючи на дещо надмірно конкретизоване представлення обох названих частин у позиціях наукової новизни, з боку Бойко І.І. переконливо наведено підсумки її праці. Передусім слід наголосити на здобутках дисертантки в плані дефініювання головних понять дисертаційної

роботи. Так, в дисертації наведено щонайменше вісім авторських означень цих понять; вони логічно виструнчені у відповідній дефінітивній вертикалі на чолі із конструктом соціальної проблеми. Можна погодитися також і з сформульованими Бойко І.І. складниками теоретичної основи дисертації, між якими слід найперше виділити характеристики особливостей та динаміки дискурсу соціальної проблеми бідності в сучасному українському суспільстві та в його медіапросторі; положення про періоди зростання інтенсивності конструювання проблем бідності у медіапросторі та про взаємозв'язок між цією інтенсивністю та об'єктивною соціально-економічною та політичною динамікою; ідею про життєвий цикл соціальної проблеми бідності та його маятниковий характер; увиразнення специфіки конструювання соціальної проблеми бідності в Україні, яка полягає в ініціаціях її появи з боку представників політико-управлінських кіл на відміну від аналогічних процесів у більшості розвинутих демократій світу тощо.

Ці ідеї і положення було уточнено стосовно розуміння дискурсу і фрейму соціальних проблем (у тому числі проблеми бідності) та методів їхнього емпіричного аналізу; я вважаю цей доробок дисертантки дуже важливим і таким, що суттєво збагачує соціологічне осмислення будь-яких соціальних проблем сучасної України. Запропонована дисертанткою методика такого ґатунку емпіричного аналізу може бути застосована і до вивчення інших різновидів соціальних проблем. Тут спостерігаємо певний дослідницький ланцюжок: існуючі методики дискурс-аналізу та фреймового аналізу – їхнє творче використання у дослідженнях конструювання соціальної проблеми бідності в українському медіапросторі – створення відповідної програми емпіричного дослідження з ретельним покроковим алгоритмом його здійснення (детальніше див. стор. 195-201). Своєю чергою, це є свідченням і віддзеркаленням логічного зв'язку і супідрядності всіх частин дисертаційного дослідження: теоретичної, методичної, емпіричної і в такому сенсі може послужити добрим прикладом для багатьох (особливо молодих) вітчизняних соціологів.

Відтак, на мою думку, дисертаційне дослідження Бойко І.І. містить низку нових (в теоретичному плані) і плідних (в методичному значенні) науково обґрунтованих результатів і в цілому справляє позитивне враження.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота оформлена відповідно до встановлених вимог і дозволяє відстежувати розгортання авторської логіки у розкритті теми. Цю логіку можна уявити у вигляді оберненої піраміди, коли спочатку дисертанткою здійснено широкий порівняльний аналіз існуючих в соціогуманітарних науках підходів до розуміння соціальних проблем, а згодом представлено специфіку соціології в їхньому тлумаченні, аби в подальшому обрати той напрям в соціології, який найповніше відповідає обраній меті та завданням її реалізації.

Перший розділ - «Теоретико-методологічні аспекти дослідження соціальних проблем» - дисертантка розпочинає із розгляду такого гранично широкого поняття, як «соціальне» (стор.22-23), що є свого роду пролегоменами до авторського розуміння соціальних проблем як таких, що є складними для однозначного визначення. Це згодом допомагає їй виокремити два найбільш широкі напрями в соціології – об'єктивістський з його можливостями і межами та суб'єктивістський як дві істотно різні спроби соціологічного мислення стосовно соціальних проблем. Заслуговує уваги ретроспективний огляд позицій тих науковців, які представляють перший із них з корінням у медицині; звідси бере початок позитивістська лінія трактування соціальних проблем, в якій Бойко І.І. виокремлює два традиційних підходи (стор. 26-28). Оскільки наукові преференції дисертантки лежать у протилежній методологічній площині, вона піддає ці традиційні об'єктивістські підходи та їхні сучасні модифікації критиці, використовуючи при цьому аргументацію Г. Блумера, але із своїми вагомими уточненнями стосовно орієнтованості традиціоналістів-об'єктивістів переважно на вивчення статистичних станів соціальних проблем. Вона доречно апелює до мейнстріму наукової думки сучасності, в першу чергу до акцентів на динамічних характеристиках всього суцього, на формуванні світоглядної

альтернативи класичній картині світу в її некласичних та постнекласичних варіаціях, опертих на здобутки природничих наук, особливо фізики сьогодення. Це дає дисертантці змогу звернутися до некласичного та постнекласичного теоретизування в сучасній соціології, в якому вона шукає і знаходить засновки своєї теоретичної позиції. Це потребувало від неї чіткого уявлення про структурні особливості сучасної теоретичної соціології, яка нині характеризується мультипарадигмальністю, і з'ясування особливостей різних гілок соціологічного знання у вивченні соціальних проблем. У загальному вигляді це було оформлено нею у спеціальній таблиці на стор. 34. Саме така процедура дала можливість дисертантці окреслити своє дослідницьке кредо всередині цієї розлогої моделі і обрати свої аргументи на користь соціального конструкціонізму.

Відтак подальший аналіз феномену соціальних проблем здійснено у другій частині розділу саме з позицій соціального конструкціонізму, який Бойко І.І. вважає «альтернативою до традиційного (об'єктивістського) розуміння соціальних проблем» (стор. 40). В розділі конкретизовано низку базових і похідних теоретико-методологічних категорій і принципів конструкціонізму у вивченні соціальних проблем, перш за все понять «конструкт», «вимога», «життєвий цикл», «дискурс», «фрейм», а також складових ідей, положень і принципів соціального конструкціонізму. Принципово важливим є визначення дисертанткою конструкту як комунікативної структури, яка повторює структуру проблеми і має низку супідрядних елементів (стор. 45), а також положення про динамічний процес виникнення соціальної проблеми (стор. 48). Слід за Г. Блумером (стор. 49-53) проаналізовано стадії виникнення і розвитку соціальної проблеми згідно з уявленнями таких вчених, як Р. Фуллер та Р. Майерс (стор. 53-56), М. Спектор та Дж. Кітсьюз (стор. 56-57); особливу увагу звернуто на пояснення життєвого циклу соціальних проблем за Дж. Бестом (стор. 57-62) та концепцію соціальних арен С. Хілгартнера і Ч. Боска (стор. 57-59). Така аналітична процедура уможливила формулювання теоретичних засновків дисертаційного дослідження, які вимагали свого уточнення щодо вивчення

проблеми бідності в українських реаліях та подальшої апробації у наступних розділах роботи.

У другому розділі - «Бідність як соціальна проблема» - особливе наукове і практичне значення мають наступні отримані результати: по-перше, це прискіпливий ретроспективний опис напрацювань стосовно бідності в різних типах суспільств та виділення на цій основі двох осей системи координат за критеріями рівня та способу пояснення бідності; по-друге, розмежування таких двох аспектів явища бідності, як об'єктивний і суб'єктивний, із доданням третього аспекту (динамічний характер уявлень про бідність). Позитивним вважаю також звернення Бойко І.І. до новітнього наукового осмислення питань, пов'язаних із бідністю, виділення та дефініювання таких нових понять, як маргіналізація, виключення/ексклюзія, а також оновленого поняття «експлуатація» (стор. 94-102). Важливим, але, на жаль, побіжно висвітленим є питання про появу такої гілки соціологічного знання, як соціологія бідності (стор. 102). Всі ці напрацювання першої частини розділу, які належать переважно іноземним авторам, логічно підводять до потреби з'ясування специфіки тлумачення науковцями проблеми бідності у сучасному українському суспільстві, що є вмістом другої частини цього розділу. В ній детально розглянуто державні програми стосовно стратегії подолання бідності, рішення вищих органів влади стосовно неї на перспективу, головні напрямки емпіричних досліджень бідності провідними дослідницькими інститутами країни. Основну увагу звернено на використання методики (класичні та новітні) оцінювання бідності, насамперед у визначенні межі бідності (стор. 106-113). Детально проаналізовано причини зростання бідності в українському суспільстві сьогодення, у першу чергу соціально-економічні, але також і соціально-політичні та соціально-психологічні. Справедливо наголошено, що перехід бідності у застійну форму та поширення її масштабів загрожує дестабілізацією суспільства, зростанням протестних настроїв тощо (стор.117).

У третьому розділі - «Дискурс соціальної проблеми бідності у медіапросторі» - наведені вище теоретичні засновки переведені дисертанткою у річище методичних процедур дослідження, до яких вона включила дискурс- та фрейм-аналіз. Позитивним, на мою думку, є загальний підхід Бойко І.І. до

обґрунтування правомочності вживання зазначених методів починаючи з характеристик їхніх методологічних засад; це я вважаю такою рисою дисертаційного дослідження, яка вигідно відрізняє його від подібного гатунку праць молодшого покоління вітчизняних соціологів. В цьому плані вона описує праці М. Фуко, Е. Лакло та Ш. Муфф, Н. Феркло, Р. Водак та ін., але обирає (та аргументує) свій вибір на користь методології Р. Келлера (стор.121-124). Згодом у цій частині третього розділу надано всебічні оцінки інтерпретаційній схемі, або фрейм-аналізу, а також похідному процесу фреймування (стор. 127-136). Все це слушно підводить до потреби вивчення досвіду емпіричних досліджень, фокусованих на конструюванні проблеми бідності в медійному просторі.

Відтак після обґрунтування методології емпіричного дослідження з використанням праць Дж. Бергмана, І. Гофмана, Р. Ентмана, М. Мінські, Д. Сноу та інших дисертантка переходить до наведення результатів емпіричних досліджень медіадискурсу бідності з позицій конструкціонізму та з використанням методів дискурс-аналізу і фрейм-аналізу. Головними її узагальненнями в цій ділянці, вартими уваги, є фіксація плюральності такого роду досліджень, що їх проводили здебільшого іноземні вчені починаючи з 1960-х рр.; ці дослідження мали різний масштаб і переважно критичну спрямованість; більшість медіадискурсів була пов'язана як з масовими уявленнями про бідність, так і з програмами та діями політичних еліт; ця двоїстість часто призводила до викривлення медіадискурсу щодо проблеми бідності, що, своєю чергою, проектувалося у неадекватну державну політику її регулювання; отримання нового подиху таких досліджень з появою Інтернету та ІКТ тощо (стор. 137-150).

Нарешті, завершенням третього розділу є та його частина, в якій Бойко І.І. подає опис, аналіз та інтерпретацію результатів власного емпіричного дослідження динаміки медіадискурсів проблеми бідності у сучасному українському суспільстві. Його метою було обрано виявлення особливостей утворення фреймів соціальної проблеми в межах дискурсів соціальної проблеми бідності за допомогою здійснення фрейм-аналізу експертних інтерв'ю та фрейм-аналізу тематичних статей, які представляли загальноукраїнські видання. Ці зведені результати було представлено у спеціальній матриці (стор. 160-161), яка

нараховує 8 фреймів бідності, виявлених в експертних інтерв'ю починаючи з 2001 р. і закінчуючи 2018 р., а також низку фреймів бідності, сформульованих внаслідок аналізу медійних текстів цього часу (стор. 169-172). На цій основі дисертанткою виокремлено спільні моменти та відмінності двох груп фреймів – сформованих експертами та побутуючих у медіапросторі країни протягом усього періоду дослідження з наступним висновком щодо збігу цих обох груп фреймів за смисловим наповненням та змістом. Загальна ж процедура виснування отриманої соціологічної інформації мала своїм завершенням формулювання декількох принципових положень емпіричної частини дисертації: стосовно різної інтенсивності фреймування бідності в Україні, тісного взаємозв'язку медіадискурсів та політичного процесу, зміни конфігурації фреймів тощо.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертанткою отримано цікавий і практично корисний матеріал, який збагачує соціологію бідності в тій її частині, яка пов'язана з конструктивістським баченням проблеми бідності та особливостями застосування дискурс-аналізу і аналізу фреймів у цій ділянці соціологічного знання.

***Значущість дослідження для науки і практики,
впровадження наукових результатів,
напрями їхнього подальшого використання***

Одержані дослідницькі результати мають значний потенціал свого практичного використання, а саме:

- структурами державної влади для оптимізації політики стосовно профілактики та редукування бідності у сучасній Україні;
- науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти для викладання навчальних дисциплін студентам бакалаврських і магістерських програм із соціології, історії, культурології, журналістики;
- як теоретична база для нових соціологічних та міждисциплінарних досліджень у сфері проблематики соціальної проблеми бідності в сучасній Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Тема даного дисертаційного дослідження має зв'язок з науково-дослідною темою кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка» під назвою «Соціогуманітарний вимір регулювання проблем сучасного українського суспільства» (№ державної реєстрації 0112U007338).

Повнота викладу результатів в опублікованих працях та апробація на конференціях

За темою дисертації дисертанткою опубліковано 13 наукових публікацій: з них 5 статей – у наукових виданнях України, затверджених МОН як фахові зі соціології; 2 статті – у закордонних колективних монографіях; 5 тез доповідей – у збірниках конференцій. Авторські наукові ідеї широко апробовані на наукових конференціях, зокрема в соціологічному науковому співтоваристві, серед яких, зокрема, виступ на II Конгресі САУ, на IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми розвитку соціологічної теорії: наукова спадщина акад. Т.І. Заславської та її роль у соціологічному розумінні суспільства» та ін. Усі публікації розкривають зміст дисертації, її основні положення й висновки.

Дискусійні положення та зауваження

В цілому достатньо високо оцінюючи дисертаційну роботу Бойко І.І., вважаю за потрібне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до неї, які бажано прояснити під час процедури захисту.

1. З одного боку, дисертантка надає перевагу суб'єктивістській лінії соціологічного теоретизування порівняно з так званою об'єктивістською. З іншого боку, сама вона часто займає медіанну позицію, яка синтезує елементи їх обох (об'єктивний і суб'єктивний виміри соціальної проблеми бідності, детальніше див. стор. 62). Думаю, що реальна дослідницька постава Бойко І.І. найкраще відповідає не одній з цих двоїстих конфігурацій, а радше одній із трьох дослідницьких стратегій в характеристиці Ж. Тоценко, а саме парадигмі соціологічного конструктивізму. Згідно з нею, мають бути враховані взаємозв'язки між макро- і мікросоціологією, об'єктивно-

- предметним і суб'єктивно-ціннісним підходами, розгляд об'єкта і предмету соціології в єдності об'єктивних умов і суб'єктивного фактору. Бажано почути більш чітко і однозначно визначене дослідницьке кредо самої дисертантки.
2. Від цього великою мірою залежить сенс, який Бойко І.І. надає назві і змісту теоретичного напрямку і який служить теоретичним підмурівком і підґрунтям її дисертаційної роботи. Вона називає його соціологічним конструкціонізмом, вважає чисто соціологічним напрямком на противагу соціальному конструктивізму як міксту соціальної психології та соціології (стор. 37). Вважаю, що їй слід посилити свою аргументацію здійсненого вибору своєї теоретико-методологічної позиції більш послідовно і ясно.
 3. Дисертантка і у теоретичній, і в емпіричній частині своєї роботи часто говорить про взаємозв'язок медіадискурсу проблеми бідності із політико-управлінськими підходами до регулювання проблем бідності (стор.62). Хотілося б почути, якій із інституцій надає перевагу Бойко І.І.: чи вважає вона мас-медіа головним суб'єктом у формуванні тих чи інших дискурсів і фреймів щодо бідності, чи цю роль відводить державі та владним елітам, а чи цей зв'язок має більш складну конфігурацію. Крім того, у дисертації практично не згадано інших суб'єктів конструювання проблеми бідності – варто було б хоча б їх перелічити для повноти картини.
 4. Як на мене, замало уваги приділено дисертанткою уточненню процесу пошуку фреймів та показу деталей їхнього походження, бо інакше не зрозуміло, звідки вони взялися і як утворилися. Тобто не варто було обмежуватися лише переліком фреймів, виявлених і перелічених у тексті дисертаційної роботи – важливо було більш конкретно представити цю дослідницьку процедуру, використану в емпіричній частині роботи, до того ж деталізовану, по-перше, в аналізі отриманої соціологічної інформації з експертного опитування, а по-друге, під час

фреймового аналізу медіатекстів (останнє стосується модифікації методичних напрацювань Л. та С. Засекіних в редакції дисертантки).

5. Варто було б більш аргументовано розвинути і представити інтерпретацію авторського розуміння функціональних та дисфункціональних властивостей різних типів фреймів соціальних проблем, виявлених внаслідок застосування дискурс- та фрейм-аналізу.
6. Логічним було б зробити акцент на універсальності фреймів для аналізу інших соціальних проблем, якими так багате українське суспільство сьогодення. Власне тим самим було викликане й четверте зауваження, якщо дисертантка претендує на вироблення таких дослідницьких процедур дискурс- та фрейм-аналізу соціальних проблем, які стануть у нагоді для їхнього використання іншими авторами.

Зазначу, що вказані зауваження не знижують високу в цілому оцінку дисертаційної роботи Бойко Ірини Ігорівни і є продовженням діалогу з приводу високоактуальної дослідницької теми. Отримані нею результати можуть бути корисними для розробки та оновлення категоріального апарату вітчизняної соціології, її теоретико-методологічному збагаченню. Положення та висновки, викладені у дисертації, є науково обґрунтованими. Зміст автореферату відображає основні положення дисертації; публікації відповідають основним підрозділам її тексту.

Отримані Бойко І.І. наукові результати повністю відповідають заявленій спеціальності 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології. Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалась апробація дисертації, характер періодичних видань, статей дисертантки, в яких відображено положення дисертації і результати проведеного дослідження, мають безпосереднє відношення до проблематики, розглянутої в дисертації. Таким чином, дисертаційна робота пройшла належну апробацію, вона є самостійною науковою працею, що має самостійний завершений характер.

Вважаю, що дисертаційне дослідження «Конструювання соціальної проблеми бідності в медіапросторі сучасного українського суспільства», подане на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю

22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології виконане на належному рівні; за своєю актуальністю, теоретичним, методологічним та методичним рівнем, новизною, науково-практичною значимістю повністю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К. 35.051.26 у Львівському національному університеті імені Івана Франка та існуючим вимогам (п.9, п.11, п.12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 зі змінами) до кандидатських дисертацій, а її авторка Бойко Ірина Ігорівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології.

Офіційний опонент –
доктор соціологічних наук,
професор кафедри соціології
Львівського національного
університету імені Івана Франка

 Черниш Н.Й.

Підпис проф. Черниш Н.Й. засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка

 Грабовецька О.С.

29 листопада 2019 р.